PICIUL CIOBĂNAȘUL ȘI POMUL CEL FĂRĂ CĂPĂTÂI

— A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un împărat mare care era lăudat de toată împărăția lui, pentru că era om de treabă, cu frica lui Dumnezeu și drept. El se bucura în domnia lui de pace și de belșug. Toți împărații, vecinii lui, râvneau la fericirea sa și a supușilor săi. El nu se mulțumea cu una cu două, ci voia să vază cu însuși ochii lui, să se încredințeze prin sine însuși despre cum merg trebile împărăției. La el nici pomeneală nu era să se ia după gura unuia și altuia, ci singur cerceta nevoile supușilor săi.

Toate le știa, toate le vedea, și îndrepta lucrurile cum să meargă bine. Un lucru numai îl cam posomora. În mijlocul grădinei lui era un pom nalt, nalt de nu i se vedea vârful. El nu știa ce fel de poame face pomul lui, fiindcă nimeni nu cutezase să se urce în el. Trunchiul era neted și aluneca ca gheața. În cele de pe urmă voi să știe și despre pomul ăsta ce roade face și cât este de nalt.

Dete sfară în țară și puse pristavi prin toate satele și cetățile ca să facă știut tuturor oamenilor, că aceluia care se va găsi să se urce în copaciul din grădina împărătească și să-i aducă poame, îi va da jumătate împărăția și pe fie-sa de nevastă.

Nu trecu mult și se adună mulțimea după mulțime care voia să se urce în copaci. Și înșiși fiii de împărați veniră să facă încercare.

Cercară o zi, cercară două, cercară nouă, dară niciunul nu se putu sui. Cei ce se încumetară mai mult nu ajunseră, suindu-se, nici până la vântul turbat.

În ziua a noua către seară trecură trei ciobani din întâmplare. Ei, văzând mulțimea aia de oameni la curtea împăratului, se opriră și ei să caște gura. Când, unul din slujitorii împăratului îi pofti să intre și ei. După ce le spuse pentru ce se adunase lumea, și ce va căpăta cel ce va face vreo izbândă, intrară și ei în grădină. Ei nu voiau o dată cu capul să-i crează lumea că sunt numai niște căscăunzi. Se

apucă deci cel mai mare dintre ei să se urce și el. Se urcă ce se urcă, dară se lăsă jos. Se urcă cel mijlociu, dară și el se lăsă jos. În cele din urmă, cel mai mic, care se chema Piciu, fiindcă era cam scund și firav, se încumetă și dânsul, dară îl opriră ceilalți doi. Piciul nu se lăsă ci, după ce se uită la copaci și cruciș și curmeziș, ce-i veni lui, ceru să-i dea nouă colțuri de prescură, nouă pahare de vin și nouă barde. Împăratul porunci ca numaidecât să i se dea. După ce le primi și le așeză în dăsaga lui, Piciul își scuipă în palme, zise: „Doamne ajută”, și se agăță de copaci.

Încrucișă mâinile și picioarele pe dânsul și încet, încet, mergea înainte. Mulțimea de jos zgâia ochii la dânsul; iară el nu se descoragea, ci tot în sus căta și se urca mereu. Nu trecu mult și oamenii de jos nu-l mai văzură. Piciul se urca mereu ca un voinic. Când ajunse la vântul turbat, scoase o bardă, o înfipse în copaci bine și se puse pe dânsa să se odihnească nițel. Scoase apoi un colț de prescură de îl mâncă și un pahar de vin de îl bău. După ce prinse nițică inimă, iară începu să se urce, dară mai cu greutate, căci vântul turbat îi muia puterile. Atunci mai scoase o bardă, se mai odihni nițel, mai mâncă un colț de prescură și mai bău un pahar de vin, și iarăși începu să se urce. Și tot astfel făcu până isprăvi toată merindea ce avea lângă dânsul. După ce scăpă, cu chiu cu vai, de vântul turbat, se urcă mai lesne, fiindcă copaciul începu a avea crăci. Se urcă, se urcă, se urcă, până ajunse către vârful copaciului. Când acolo ajunse pe alt tărâm.

Aci dacă ajunse, ce văzu se spăimântă. Văzu un câmp mare, mare de nu i se zărea marginea și în țelină. Pomii altfel făcuți de cum erau cei de pe tărâmul de unde venise el. Buruienile nu semănau deloc cu cele ce cunoștea el. Nici pui de om nu se simțea p-acolo. Se uită în sus, se uită în jos, ba la dreapta, ba la stânga, nimeni.

Ce să facă el? Unde să se ducă? Vru să se întoarcă înapoi, dară nu mai găsi locul pe unde venise, începu să se înamurgească. Iară el n-avea niciun căpătâi. Merse ce mai

merse, și zări de depărtare un fel de coșar, făcut astfel cum Dumnezeu să-l facă coșar.

De voie de nevoie se duse într-acolo. Pasămite acolo era tărâmul Ghesperiței. Când iată că se pomenește cu dânsa dinaintea lui.

— Cine ești tu, îi zise Ghesperița, carele ai cutezat să calci pe pământul meu?

— Eu mă numesc Piciul, răspunse ciobanul înspăimântat de parcă i-ai fost luat pânza de pe ochi, iacă păcatele m-au adus p-aici.

— Vezi tu câmpul ăsta, îi mai zise Ghesperița, în noaptea asta să-l ari, să-l semeni, să aduni secerișul, să macini, apoi să-mi faci un cuptor să-l arzi și mâine, când m-oi scula, să-mi dai pâine caldă să mănânc, dacă vrei să scapi cu sufletul în tine.

Apoi Ghesperița se duse să se culce.

Piciul se puse pe un plâns de ți se rupea inima de mila lui. El vedea că este peste poate de a face ceea ce i se poruncise. Plângea și se tânguia așteptându-și sfârșitul.

Pe când se socotea pierit de pe fața pământului, deodată se arată înaintea lui o fată frumoasă, frumoasă, încât, uitându-se la dânsa, își uitase necazurile.

— De ce plângi, băiete? îi zise fata.

— Cum să nu plâng și să nu mă tânguiesc, răspunse Piciul, ca și cum s-ar fi trezit din somn, Ghesperița, iacă, iacă, iacă ce mi-a poruncit să-i fac până la ziuă. Aș face; dară mărturisește și tu dacă este prin putința omenească una ca asta. D-aceea plângeam când ai venit tu; nu știu însă cum se făcu, că de când te văzui, pare că-mi mai veni nițică inimă.

— Lasă, nu te mai boci, că se vor face toate. Așteaptă-mă nițel că viu îndată.

Ea se duse și după puțin veni cu un bici în mână. Plesni de trei ori și îndată o spuză de necurați se arătară strigând:

— Ce poruncești, stăpână?

— Să-mi arați locul care îl vedeți, cât pe colo, așa ia, zise arătând cu mâna un ocol foarte mare, să-l semănați, să-mi adunați secerișul, să-l măcinați și până în ziuă să fie pâine caldă coaptă în cuptorul ce-l veți face tot în astă noapte. Aide, duceți-vă de v-apucați de lucru.

Apoi se întoarse către Piciul și-i zise:

— Acum, pune căciula într-o parte și te du de te culcă, că treaba se va face.

— Așa va fi, dară uite, nu-mi vine să mă culc până n-oi afla cine ești tu, pe care Dumnezeu te-a trimis întru ajutorul meu.

— Ei, băiete, să nu dea Dumnezeu să mai pățească și alte fete ce am pățit eu. Ghesperița avea un fecior. Ca și dânsa de rău și slut, nu știu cum m-a văzut în ogradă la părinții mei, pentru că eu sunt de pe tărâmul celălalt, și se vede că i-am plăcut. Aveam părinți și un voinic de frate de se dusese vestea în lume de el. Într-o zi pe când dam mâncare păsărilor în bătătură, mă pomenesc deodată apucată de supțiori și ridicată în sus. Am dat un țipăt de s-au speriat toți. Pasămite fiul Ghesperiței mă apucase și se urca cu mine în sus. Cum auzi frate-meu, ieși afară cu arcul în mână, ochi, și când dădu drumul săgetei, lovi drept în coastă pe fiul Ghesperiței. Nici vorbă nu e că muri; dară nici pe mine nu mă lăsă jos, ci mă dete în mâna mă-sii care ne aștepta pe ăst tărâm. Mă-sa, de părere de rău că și-a pierdut feciorul, m-a oprit pe mine în locul lui. Altminteri nu trăiesc rău, dară când mi-aduc aminte de părinți și de frățiorul meu, mi se topește inima de dor. Dară tu cum ai ajuns aici?

Piciul îi spuse și el toată șiritenia pomului pe care se urcase și îi făcu cunoscut că lui îi zicea Piciul.

După aceasta se duse fiecare să se culce.

În zori de zi se sculă Piciul și se duse la câmp. Rămase înmărmurit de cele ce văzu. Tot câmpul era numai otavă. Câteva șire de paie așezate la o margine a câmpului. La cealaltă margine un cuptor cât toate zilele de mare era

încă ars și o mulțime de pâini, coapte gata, erau făcute grămezi, grămezi, alăturea cuptorului. Pe când încă se mira de astă minune, iată Ghesperița venea de se dârdâia pământul.

— Dă-mi degrabă să mănânc, că sunt licnită de foame, zise ea.

Piciul începu a-i arunca câte o pâine în gură și ea le înghițea pe nemestecate. Și tot câte una, câte una, până se isprăviră grămezile.

— Ai avut noroc, zise Ghesperița lui Piciu; acum, până mâine de dimineață să-mi faci pe coasta aia ce se vede colo o vie; să-mi pui butași de viță, să se prinză, să facă struguri, să-i culegi, să-i calci, și vinul să fie și pus în buțile pe care le vei face tot până mâine. Căci de unde nu, te mănânc ca p-un pui de vrabie.

Ea se duse, iară Piciul se puse pe gânduri. Și tot gândindu-se, unde îl podidi un plâns de se înduioșau până și lemnele și pietrele de mila lui. Când veni iară fata și îl văzu, îi zise:

— Ci ține-ți firea, mă, nene Piciule, fii bărbat! Ce naiba plângi ca o muiere? Vezi că sunt și eu pe aici. Ce ai mai pățit iară?

El spuse tot ceea ce îi zisese Ghesperița să facă. Fata așteptă până se culcă Ghesperița și iarăși se duse de aduse biciul, plesni de trei ori, și veniră necurați ca frunza și ca iarba de mulți. Le porunci ce trebuia să facă. Apoi se întoarse către Piciu și-i zise:

— Acum poți să pui floare la ureche și nici capul să te doară, că treaba se va face.

Când veni Piciul în revărsat de zori, rămase cu ochii stâlpiți la ceea ce văzuse.

Toată coasta era o vie mare care se culesese. Aracii erau făcuți glugi prin vie. La cramă buțile pline. Prăștina pusă în tocitori. Linul spălat și pus la locul lui cu hârdaiele, curătoarea și pâlnia.

Pe când se crucea și se mira de o astfel de minune, iată

că Ghesperița venea ca o vijelie.

— Dă-mi să beau, zise ea, cu un glas răstit de te îngheța de frică.

Îndată Piciul trase cepul de la o butie unde Ghesperița puse gura; după ce se sfârși butia, trase cepul de la alta, apoi de la alta, până ce goliră toate buțile.

— Ah, fecior de lele ce mi-ai fost, îi mai zise ea. Ți-a slujit norocul, că te mâncam eu fript. Acum mâine până în ziuă să găsesc un iepure albastru gătit. Să-l prinzi din miile de iepuri ce se află în codrul ăla de pădure. Iepurele să fie nici trecut de fript, nici cu mustul crud în el. Auzitu-m-ai? Căci de unde nu, nu mai auzi tu cucul.

Zise și se duse ca o furtună.

Când auzi porunca asta și amenințarea ce-i făcu, i se tăie inima bietului Pici, și cât p-aci era să-i vie rău. Dară fata veni îndată și-l îmbărbătă, zicându-i:

— Nu te credeam așa slab de înger, Piciule, lasă la pârdalnicu', că prea te-ai trecut! Două lucruri destul de grele ți-am ajutat să faci, și pentru asta d-a treia atâta ai pierdut curagiul, încât pare că ai voi să-ți faci seamă singur. Nu ți-am spus că eu sunt p-aici? Și că până voi trăi eu să n-aibi grije de nimic?

— Așa este. Toate aste mi le-ai zis. Dară de astă dată nu știu cum, nu știu de ce, dară ai întârziat mai mult ca altădată să vii. Iată, a plecat soarele înde seară și tu d-abia acum te arăți.

— Vezi că, răspunse ea, Ghesperița a cam mirosit că eu îți dau ajutor, și a ascuns biciul. Unde mai-nainte îl ținea sub căpătâi, de astă dată s-a culcat cu el în brațe. Noroc că a fost ajunsă de vin. Am așteptat să adoarmă bine. Altfel nici că l-aș fi putut lua.

Apoi îl învăță ce trebuia să facă.

Plesni din bici și ea se făcu un armăsar de mânca foc. Se duseră în pădure și începură a bate codrul, încât toate fiarăle ieșiră la câmpie. Când credea ea că trebuie să fi prins Piciul vrun iepure d-ăi albaștri, veni la dânsul. Dară

el dormea cu sforoitele. Îl sculă și îi zise:

— Eu alerg și fac totul pentru tine, și tu dormi ca un buștean, iată, au ieșit toate fiarăle din pădure. Nu știu de va mai fi rămas vreuna.

— Frate dragă, răspunse Piciul, nu știu ce ciorele de piroteală m-a apucat. Uite, mi se moleșea trupul, mâinile îmi cădeau în jos și ochii mi se închideau fără voia mea. M-am ținut eu, m-am opintit să stau în sus, dară a fost degeaba toată munca mea.

— Acum nu este altă scăpare, mai zise fata, decât să te ții cu sânul la pârleazul ăla de colo. Eu m-oi duce, voi mai bate codrul prin toate colțurile și prin toate cotișurile. Tu, cum vei vedea vrun iepure, să te ații cu sânul, să-l prinzi, căci altfel suntem pierduți de pe lumea asta albă.

Se duse. Mai bătu și răzbătu codrul. Nu mai rămase nicio lighioană. Mai alergă și cruciș și curmeziș, și tocmai într-o cotitură înfundată mai rămăsese un iepure albastru. Cum îl văzu, îl luă la zbârnog. El fugi, calul după dânsul, până ce îl aduse la pârleaz. Piciul se aținea cu sânul deschis și cât p-aci era să-l scape. Când sări pârleazul iepurele, Piciul, de unde ședea pe vine cu sânul deschis, deodată se ridică în picioare. Iepurele speriat, țâșt!, tocmai în sânul lui Piciul. Iară el strânse sânul, băgă mâna și-l prinse viu, nevătămat.

După ce îl învăță ce trebuie să facă, fata luă biciul și se duse să-l aștepte cât mai colea.

Piciul jupui iepurele, făcu un foc cumsecade, și puse iepurele să se frigă. Când era fript gata, îl scoase din frigare, îl luă de picioarele de dinapoi și pâș, se duse, până a nu se face ziuă bine, în coliba unde dormea încă Ghesperița și o dată o lovi peste ochi cu iepurele fierbinte. Apoi zbughio la sănătoasa. Se duse de întâlni fata care îl aștepta.

Fata, făcându-se armăsar prin puterea biciului, luă pe Piciul călare, și fugi, și fugi, ca să scape de urgia Ghesperiței.

Ghesperița, dacă se deșteptă din lovitura ce-i dase Piciul cu iepurele fript, se miră și ea de așa tare lovitură, de îi scăpăraseră ochii. Se sculă iute și trimise pe bărbatu-său să-i prinză vii, nevătămați.

El se găti numai cât te-ai freca la ochi și se luă după dânșii călare pe un cal mai bun, care mergea ca vântul.

Când era aproape ca să-i ajungă, fata zise lui Piciu:

— Ia uită-te, Piciule, înapoi, și să-mi spui ce vezi, că, uite, au început să mi se împaiănjeneze ochii.

— Ce să văz? Ia o întuneceală vine după noi ca vântul.

Atunci fata, după ce îl învăță ce să facă, se prefăcu în niște clăi cu grâu și cu mei, pe lângă care umblau niște găini; iară Piciul într-un pândar bătrân, bătrân, cocoșat de bătrân.

Cum ajunse aci, bărbatul Ghesperiței întrebă pe moș:

— Moșule! Moșule! Ce, n-auzi, măi, moșule?

Piciul se uita în jos, se făcea că nu-l vede, nu-l aude, și tot gonea găinile de la clăile cu grâu și mei.

— Uși, bată-vă scârba, zicea el.

— Măi moșule, mai zise bărbatul Ghesperiței, scuturându-l de mână, n-ai văzut p-aici trecând un băiat ș-o fată?

— N-am văzut, răspunse el, uși!... Am văzut și n-am văzut... uși! Mânca-v-ar fripte ăl de vă are. Zicea și în față-i nu se uita.

Dacă văzu că nu poate afla nimic, se întoarse îndărăt și spuse Ghesperiței că a fost după dânșii o bună cale, dară că n-a putut să dea cu mâna de dânșii.

— Du-te, zise Ghesperița cu mânie, și numaidecât să mi-i aduci techer mecher, că am să-i sorb într-o lingură.

Fata, cum văzu că bărbatul Ghesperiței se întoarse îndărăt, se făcu iară cal și cu Piciul călare, fugi, fugi și iară fugi, până ce îi zise:

— Ia te uită înapoi, Piciule, că am început să pierd văzul. O ceață mi s-a pus pe ochi. Și să-mi spui ce vei vedea.

— Ce să fie? O negură s-a luat după noi și vine ca gândul

de iute.

Dacă auzi așa fata plesni din bici și se făcu o biserică, veche, veche, cu mușchiul crescut pe dânsa de trei degete și cu pragul de piatră tocit de tot. Iară Piciul un călugăr bătrân, bătrân de-și ridica pleoapele ochilor cu surcelele. Citea, citea și nu mai isprăvea.

Cum ajunse bărbatul Ghesperiței aci, descălecă și intră în biserică. Văzând pe călugăr, se dete pe lângă dânsul și-i zise:

— Moș călugăraș, moș călugăraș, măi moș călugăraș, n-ai văzut tu p-aici trecând un băiat cu o fată?

Piciul nu-și ridica ochii de pe carte. Citea și se ruga. În cele mai de pe urmă, dacă văzu că nu-i dă pace, îi răspunse:

— Am văzut, n-am văzut. Aliluia… Frumusețe, tinerețe, aliluia. Dumnezeu și gândul meu. Aliluia… P-aicea belea, în veci n-ei vedea. Aliluia…

Iară dacă văzu că n-o scoate la căpătâi cu călugărul, bărbatul Ghesperiței se întoarse îndărăt.

— N-am dat, frate, peste niciun băiat, zise el.

— Nimic, nimic n-ai întâlnit în cale? întrebă Ghesperița.

— Ba am întâlnit o biserică veche cu mușchiul de trei degete pe dânsa, cu pragul tocit, și un călugăr într-însa, bătrân de-și ridica pleoapele cu surcelele și spunea alandala din gură.

— Ăia erau, nemernicule, îi răspunse Ghesperița; de ce n-ai pus mâna pe ei?

Se cătrănise de mânie Ghesperița de nu-și găsi loc. Apoi încălecă ea pe niște piulițe, și să te ții, pârleo!, după dânșii.

— Ia uită-te înapoi, nea Piciule, zise fata, și spune-mi ce vezi, că mă încălzește de nu mai pot merge.

— Ce să văz? Ia o văpaie și o vâlvotaie, ce vine peste noi, de ți se face părul măciucă.

Atunci fata plesni din bici și se făcu un heleșteu mare și adânc, iară Piciul un rățoi frumos, care înota.

Cum ajunse Ghesperița, zise către rățoi, care înota prin

mijlocul heleșteului:

— Rățoi, rățoiaș, vino mai la margine să te întreb ceva.

— Întreabă-mă, îi răspunse rățoiul, că aud eu și de aci.

— Vino, zicu-ți, că te sorb cu apă cu tot.

— Ba aia să n-o faci, că îndată vei plesni, când tu apa vei sorbi.

Ghesperița nu mai putu să-și potolească mânia și se puse să înghită eleșteul dintr-o sorbitură. Sorbi ce sorbi, dar pe rățoi nu-l ajunse, și îndată plesni.

Fata se făcu iar fată, plesni cu biciul în patru părți și tot tărâmul Ghesperiței s-a făcut o rodie; ei se pomeniră deodată în curtea împăratului de unde se urcase Piciul; iară pomul, ia-l de unde nu e, pierise, ca și cum n-ar fi mai fost.

Cum îi văzură împăratul și curtenii împăratului, îi luară în nume de bine, cunoscură că fata era fiica unui împărat vecin, căruia îi dară de știre despre venirea fie-sei.

Împăratul voind să se ție de vorbă zise lui Piciu:

— Fătul meu, trebuie să știi că pe unde iese cuvântul, iese și sufletul; deci, fie-ți cunoscut că eu sunt gata să mă țiu de făgăduiala ce ți-am dat când ai început să te urci în pom, dacă vei voi și tu.

— Prealuminate împărate, răspunse Piciul arătând la pieptul său, să nu socotești că n-am și eu ceva colea. Dară dreptatea cere ca să împart bunele de pe lumea asta cu aceea cu care am împărțit și relele. Dacă nu era fata ce vezi eu eram să fiu de mult pe lumea cealaltă.

— Bine, băiete, mai zise împăratul. Dacă este așa, o parte din împărăția mea ți-o dau ție, pentru vrednicia ce ai arătat. Eu îți voi fi naș, și cununia cu fata ce ți-ai ales va fi peste câteva zile.

Tocmai atunci iată că sosi și împăratul, tatăl fetei, cu fiu-său, un voinic de român de-ți era dragă lumea să te uiți la dânsul. Când auzi el cele ce hotărâse împăratul, zise:

— Și eu dau o parte din împărăția mea acestui român verde ce mi-a scăpat fata de la robie.

Apoi fiul împăratului și cu fata celuilalt împărat plăcându-se, se făcură deodată două nunți.

Nu se pot spune veseliile ce au fost la cununiile lor. Dară după săvârșirea nunților s-au dus fiecare la ale sale, trăind în fericire și astăzi de n-or fi murit.

Încălecai p-un tăciune
Și spusei o minciună.

Povestit de o cusătoreasă din București.

Textul este reprodus după Petre Ispirescu, *Opere*, 2 vol., Editura Cartea Românească, București, 1988